

ביטאון עמותת יש

ילדים ויתומים ניצולי שואה בישראל (ע"ר)

YESH

Children & Orphans Holocaust Survivors in Israel (R.A)

ביטאון ראשון וביטאון שני, שנת 2020

דצמבר 2020

הנהלת עמותת יש

רחוב יהודה הלוי 143, קומה 2, תל אביב מיקוד: 6527622 ת.ד. 51426
מס' טלפון 03-562979 (בתיאום טלפוני מראש), מס' פקס 153-3-5602979
Email: amutatyesh@gmail.com www.holocaustchildren.com

תודות

שמות התורמים לעמותת יש

אלין גוטלמן וגורג' ז"ל
נירית ווינצוויג
אנה שבתאי
לתורמים לעמותה
באמצעות פייסבוק

חברות המערכת

בתיאורט, יו"ר
מרים ברנאי
רלי רובינזון
פנינה בידרמן
עימוד: פרינט "דף אור"
הדפסה: פרינט "דף אור"
הפקה: ירוחם צ'וקליה

שמות התומכים בעמותת יש

ועידת התביעות

המשרד לשוויון
חברתי

אנו מודים לראשי
העיריות בתחומם
פועלת העמותה
על תמיכתם

לזכר חברינו שהלכו לעולמם

שמות הנפטרים חברי העמותה 2020

יצחק ליבוביץ ז"ל
סגן יו"ר עמותת יש חיפה

עזריאל סילשי ז"ל
יו"ר סניף עמותת יש רחובות

אנו מכבדים את זכרם של הניצולים
שנפטרו בתקופת הקורונה.
יהי זכרם ברוך

תשלום דמי חבר לשנת 2021

100 ₪ ליחיד

150 ₪ לזוג

דמי החבר מהווים חלק חשוב מאוד בתקציב התפעול של העמותה.
הנכם מתבקשים לשלם בהקדם את דמי החבר לשנת 2020-2021 באמצעות צ'ק.
יש להקפיד לרשום את הפרטים הבאים:

שם, כתובת, סכום.

אין באפשרותנו לשייך את התשלום לחבר ולשלוח את הקבלה ללא פרטים מזהים ומדויקים.
על כן חשוב מאוד לציין את שם המשלם במלואו.

ניתן לשלוח את הצ'ק ו/או השובר ל: ת.ד. 51426, תל אביב 8527622

ביטאון ראשון 2020

עמוד 4	דברי גב' מרים גרייבר יו"ר העמותה באסיפה הכללית 2020
עמוד 6	דרכי התמודדות עם משבר הקורונה
עמוד 8	חיה אוסטרובר – חשיבות ההומור והצחוק במצבי לחץ (stress)
עמוד 11	אלון חילו – הומור ושואה שלנו
עמוד 12	מישל קישקה - קריקטורות
עמוד 13	א.ס. פושקין – שיר בימי חולירע
	שרון מור – סולנות – האפשרות למיגור הבדידות
	סיוע לניצולי שואה
עמוד 15	"ערן"
עמוד 16	עו"ד שרי ורדי המרכז לסיוע משפטי – הכרה בלוחם בנאצים

ביטאון שני 2020

	ניצולים למען ניצולים
	הקרן לרווחת ניצולי שואה - עמך, אלה
עמוד 18	דברי קולט אביטל יו"ר מרכז הארגונים לניצולי שואה בישראל בכנס 22.10.2020
עמוד 19	קולט אביטל יו"ר מרכז הארגונים – מו"מ שנתי עם ממשלת גרמניה – הישגים
עמוד 21	דיווח פעילויות בעמותה ובסניפים
עמוד 22	אתר עמותת יש עלה לאוויר
עמוד 23	כנס בנושא מחנה העקורים פוקינג
	הזמנה לכנס
עמוד 24	מרים גרייבר יו"ר עמותת יש – ילדה משם
עמוד 25	רון כהן פרירה – מחנה העקורים פוקינג בית זמני בדרך למולדת
עמוד 26	לזכר ניצולים שנפרדו מאתנו בזמן קורונה, מישל קישקה - פרידה מאביו
עמוד 33	אברהם סוצובר – שיר מול גבעונת חמימה
עמוד 34	

דבר המערכת

חברים יקרים, בשנת הקורונה אנו מגישות לכם את ביטאון 2020 על שני חלקיו. עוברת עלינו שנה מורכבת ומאתגרת בחיינו הפרטיים ובעמותה. למרות הקשיים המלווים תקופה זו, שמרה העמותה על פעילות מבורכת, קשר עם החברים והלך רוח אופטימי. בחלקו הראשון של הביטאון הבאנו נושאים שיקלו עלינו את ההתמודדות בזמן הזה באמצעות הומור וסולנות. בחלק השני של הביטאון בנושא ההנצחה הבאנו את סיפורו של מחנה העקורים פוקינג. העלנו את זכר הניצולים שהלכו לעולמם בעת הקורונה בעזרתנו של מישל קישקה שנפרד מאביו. כדרכנו הביטאון מביא לכם מידע ועידכון זכויות. שלכם, חברות מערכת הביטאון.

ברוכים הבאים לכל הנמצאים אתנו בזום. אני שמחה לראות את כולכם ובמיוחד חברים מהעמותה שעדיין לא ראיתי בזום. אני מוקירה ותודה לכל מי שעזר להכין את האספה הכללית, אם אשכח שם אני מתנצלת מראש. מר יששכר אלבוג מזכיר האספה הכללית, היועץ המשפטי עו"ד דן יערי, הגב' רחל כץ, תודות לוועדת ביקורת, אחרון חביב שבלעדיו לא היינו יכולים לקיים את האספה מר זיסו מרקו.

מזה 75 שנים אנחנו נאבקים לשמירת התודעה של השואה אשר עשתה שמות בעם היהודי. לעולם לא נישכח ונעשה כמיטב יכולותינו שהשואה לא תישכח. חברנו, בשיתוף פעולה עם וועידת התביעות, להורדת כיתוב של הכחשת השואה בפייסבוק ופרסמו בפייסבוק כתבה חשובה של עמותת יש בנושא זה. דיבריהם של שניים מחברנו יעקב פקמן וקטי שוורץ, הופצו בכתובים מטעם וועידת התביעות.

מאמצינו נשאו פרי ובסוף ניצחנו- מאמרים של הכחשת השואה לא יופיעו יותר בפייסבוק.

כבכל שנה, הפעילות שלנו בעמותה הייתה עניפה ומגוונת. אציג רק חלק ממנה. בישיבות הוועד המנהל הצטרפו אלינו אורחים חשובים, שהרחיבו את הידע של החברים שלנו, וזיכו אותנו בעצות טובות.

אירחנו את גב' אנה פרסקורוב, אשר סיפרה על מחקר שנערך באוניברסיטת בר אילן, על הזדקנות והתמודדות עם אירועים קשים בקרב ניצולי השואה, את גב' מיכל אונגר מנהלת קהילות תומכות, ואת גב' מיה פרנקל יוסף מנכ"לית עמותת מימי צ'ופ (שירות סוציאלי לניצולי שואה הולנדים) שהציגה בדבריה שירות ניהול טיפול לניצול השואה ומשפחתו.

כמה מחברינו סיפרו את סיפורם בוועד המנהל על חוויותיהם כילדים בשואה. אני מבקשת לעלות את סיפורם באתר העמותה.

השתתפתי באירועים של העמותה בסניפים באשקלון, חיפה, רחובות, כפר סבא, רמת גן, כל אירוע היה ייחודי ומענין.

הוזמנתי לאירוע של משרד החוץ שבו הוכרו דיפלומטים כצדיקי אומות העולם, וכן השתתפתי בכנס העולמי של ילדי השואה, ובכנס העולמי ביד ושם של פורום השואה.

נושא הכנס ביד ושם: לזכור את השואה ונלחמים באנטישמיות.

לצערנו איבדנו השנה חברים. לא אזכיר כל חבר שנפטר ובני משפחה שנפטרו רק אומר: תהא נשמתם צרורה בצרור החיים.

אני מברכת על העשייה ואומרת, תודה מיוחדת ליו"ר הסניפים ולחברי הוועד של כל סניף על שהם מטלפנים לחברים שלהם לשאול לשלומם ולעזור להם בעצות טובות. זה ראוי לציון בימים אלה בימי הקורונה שאנחנו כולנו ספונים בבתינו.

תודתי לחברי הוועד המנהל, כל אחד בתפקידו נותן לי כתף ועוזר, לא הייתי יכולה לעשות את כל המתלות בעמותה בלעדיהם. תודה מיוחדת ליועץ המשפטי שלנו עו"ד דן יערי שמדריך את העמותה ונותן עצות טובות ונכונות לעמותה.

ברצוני להציג חברים חדשים שנבחרו לתפקידים בסניפים שלהם ואושרו על ידי הוועד המנהל:

את מר עמרם שוקרון גיזבר השפלה רחובות,

את מר משה פילוסוף גיזבר רמת השרון הרצליה.

השנה, בגלל קושי הבחירות בזום, אישר הוועד המנהל שכל נושא תפקיד בעמותה ימשיך בתפקידו לעוד שנה. זו הייתה המלצתו של היועץ המשפטי שלנו, החבר יששכר אלבוג יקריא לכם את הצעת עו"ד דן יערי ואתם מתבקשים לאשר את כל בעלי התפקידים. האישור כולל את היועץ המשפטי ואת ר"ח גולדברג אילנות.

תודה על האישור.

בינואר 2020 העמותה השתתפה בכנס של הרשות לניצולי השואה בבית ציוני אמריקה בנושא זכויות ניצולים. ובפברואר עדיין קיימנו את ישיבת הוועד המנהל במשרד ואז במרץ נכנסה הקורונה לחיינו ונאלצנו להכנס לסגר.

באפריל ישבנו כל אחד עם המשפחה המצומצמת לסדר פסח. באותו חודש השקנו את האתר החדש שלנו. אנחנו מבקשים מראשי הסניפים לשלוח לנו תמונת פספורט כדי להציג אותם באתר. בחודש זה קיימנו גם שיחת וועידה עם קולט אביטל כהכנה לפגישה עם השרה מירב כהן, אשר בסבב התפקידים החדש של השרים בממשלה היא עתה ממונה, כשרה למשרד לשיוויון חברתי, על הנושאים הנוגעים לניצולי השואה שבעבר טופלו במשרד האוצר.

במאי למדנו להפעיל את הזום וקיימנו את מפגש הוועד המנהל בזום, בעזרתו האדיבה של מר זיסו מרקו. היה נחמד לראות את כולם בזום. תודה להרצאת אורח של גב' דליה סיוון, מנהלת "עמך" חיפה, בנושא "התמודדות ניצולי שואה בתקופת הקורונה".

בחודש יוני קבענו את האספה הכללית הבאה שתוכננה להתקיים ב' ראש חודש חשוון תשפ"א 19 אוק' 2020 באופן מקוון – בזום. והנה אנחנו מקיימים אותה במעשה.

השתתפתי בזום בישיבת וועדת הכספים בכנסת בה דנו על העברת הרשות לניצולי שואה למשרד לשוויון חברתי. ההחלטה היחידה של יו"ר וועדת הכספים הייתה "למסור לנו שהוא יעקוב אחר הנעשה במסגרת החדשה לטובת הניצולים".

בחודש יולי התקיימה פגישת זום עם השרה מירב כהן.

בחודש אוגוסט התקיים מפגש של יושבי ראש עמותות עם השרה מירב כהן, בו היא פרשה לפנינו את דאגתה לניצולים, ביקשה מאיתנו לעזור לה בהצעות לשפור מצבם של ניצולי השואה.

בעמותה קיימנו סדנה בזום לגזברים וליו"ר הסניפים. יש לציין כי ההשתתפות היתה טובה. את הסדנה הנחתה רו"ח גב' נחמה לוי, ממשרד גולדברג אילנות.

השתתפתי בזום בכנס הוועד המנהל של מרכז האירגונים, הנושא: האספה הכללית של מרכז הארגונים. בחודש ספטמבר קיימה עמותת יש כנס שנושא "מחנות עקורים, פוקינג- בית זמני בדרך למולדת". המרצה מר רון כהן פירא חבר קיבוץ כפר מסריק ואיש מוזיאון בית לוחמי הגטאות מ 1995. השתתפו לא רק חברי העמותה אלא גם אנשים מחוץ לעמותה. קיבלנו מחמאות רבות על הכנס.

חלק שני של האספה הכללית: (אחרי כל ההצבעות)

מעט על זכויות: ניצולים הזכאים לפי סעיף 2 יקבלו תוספת כספית בשלוש פעימות.

האוצר הוסיף מענק חודשי לחברים שמקבלים ישירות מגרמניה BEG, וכן הטבות נוספות. הגרמנים הכירו בעוד כמה גטאות פתוחים ברומניה, שלא היו מוכרים לפני כן.

הגרמנים, הרומנים והפולנים, אישרו קצבת זקנה.

כמדי שנה האוצר מעדכן באופן אוטומטי את התגמולים לניצולי השואה.

בוועידת ארגון מרכז האירגונים הצעתי לשנות את שם עמותת ילדי השואה למען העתיד. דעתי התקבלה וסוכם שהשם ישונה, שם העמותה החדש הוא-ארגון פליטי ונפגעי השואה ברה"מ ומזרח אירופה בישראל. מצורף אסמכתא בנדון.

דברי סיכום.

בישיבה האחרונה של הוועד המנהל שמענו מיו"ר הסניפים דווח על הקשרים המיוחדים בסניפים. אני מאד גאה בראשי הסניפים ובוועד שלהם, כולם שומרים על קשר עם החברים ועוזרים בעצה טובה בימי קורונה הקשים לנו לניצולי השואה ולכל עם ישראל ובכול מה שניתן. את הבקשות המיוחדות מעבירים לרחל כץ לבתיה ואלי. ארגנו ישיבה מיוחדת בזום לוועד המנהל בה הרמנו כוסית לכבוד השנה החדשה, אחלנו לנו לכול החברים בעמותה ולכלל עם ישראל שנה בה נראה את הקורונה עוזבת אותנו, כך שנוכל להתראות פנים אל פנים בבריאות ובשמחה.

שלכם, מרים

מרים גרייבר, יו"ר עמותת יש

ביטאון ראשון 2020

דרכי התמודדות עם משבר הקורונה

חשיבות ההומור והצחוק במצבי עקה - STRESS ד"ר חיה אוסטרובר¹

חיה אוסטרובר

"אולי אין הוכחה לכך שהומור וצחוק מוסיפים שנים לחייך, אך הם בוודאי מוסיפים חיים לשנותיך" (Paul McGhee)
מחקרים שנערכו על ניצולי שואה, מדגישים את ההבדלים האינדיווידואליים הרבים הקיימים ביניהם, בין השאר במאפייני אישיות ובכוחות התמודדות, ומצביעים על קיומם של מגוון כוחות נפשיים-פנימיים שסייעו להן להישרדות במחנות והן ליכולות השיקום של הניצולים לאחר השואה.

הומור וצחוק מייצגים מכניזם חשוב להתמודדות עם רבים מהלחצים הפסיכולוגיים שבהם נתקל האדם בימי חיו. ניתן לטעון שההומור והצחוק ממלאים תפקיד חשוב בשמירה על הבריאות הנפשית והגופנית. אימרה עתיקה אומרת: "לב שמח ומאושר מרפא כתרופה". הומור הוא תכונה הנמצאת במוחו של האדם ולא בעולם המציאותי.

לפי פרויד ההומור הוא מנגנון הגנה המאפשר לאנשים להתמודד במצבים קשים מבלי להיות המומים מאמוציות בלתי נעימות. פרויד אומר כי האדם מסרב לחוות סבל. ההומור הוא מתנה נדירה ויקרת ערך והגבוהה מבין מנגנוני ההגנה.
ההומור כמנגנון הגנה בשואה -

חשוב להדגיש, השימוש בהומור לא הפחית את גודל הזוועות באופו אובייקטיבי. הוא הפחית אותן באופן סובייקטיבי, ואיפשר לניצולי השואה להתמודד עם החוויות הנוראיות שחוו. השימוש בהומור כמנגנון הגנה בשואה מטרתו היתה אחת, לאפשר ליהודים כפרטים וכעם, להתמודדות קלה יותר עם ההשפלות, הדיכוי והזוועות, אשר עימם נאלצו להתמודד בכל רגע משעות היממה, ובמקביל, להאבק בהם ולשמור על כבודם העצמי והלאומי. ההומור היה כלי הנשק הרוחני והנפשי שעמד לרשותם. האלמנטים ההומוריסטיים המופיעים בהם רחוקים מההבנה הרגילה, השוטפת של המושג. ההומור היה כה מיוחד במינו, תכניו ואמצעי המבע שלו היו כה מגוונים, שקשה להעריך אותו על פי המושגים והקריטריונים המקובלים. מהחומר שנאסף במחקרי, אנו נוכחים לדעת שסיטואציות קומיות וחוויות המעוררות צחוק הופיעו בהקשר לרגשות השלייליים והכואבים ביותר. זוהי הייחודיות של הצחוק בשואה.

להלן דוגמאות אחדות כפי שסופרו לי על ידי ניצולי שואה:

ינינה: תראי בלי הומור היינו כולנו מתאבדים. מכל דבר עשינו במובן מסוים צחוק... מה שאני טוענת זה, שזה עזר לנו להישאר בני אדם, אפילו בתנאים קשים.

חנה: באושוויץ כשגזרו לנו את השערות, בכל אופן לא התייאשנו, אמרנו: אם הראש יהיה, יהיו גם שערות. לילי: בנינו מנגנון הגנה כשדיברנו על רצפטים. אחת לא רצתה להשתתף לא היה לה מצב רוח, שאלו מה קרה לה? אמרתי "נדמה לי שנשרפה לה העוגה".

לילי: כאשר ראינו אותי לשפילברג ושאלו אותי למה אני מייחסת שנשארתי בחיים, אמרתי שאני חושבת שהצחוק וההומור, שלא לקחת את זה בצורה שבה חיינו, אלא להלביש למשהו צורה אחרת, משהו אחר. זה מה שעזר לי. בדרך כלל בין החברות היו כאלה שהבינו את ההומור, מפני שאלו שלא הבינו, התרחקו.

סיכום: להומור יש פונקציה של שמירה על ההיגיון העצמי... זאת הדרך הבריאה להרגיש מרחק בין העצמי והבעיה, דרך של עמידה מבחוץ והתבוננות בפרספקטיבה על הבעיות. הומור המחנות ומצבים מעוררי צחוק נבדלו באופו מוחלט מתגובה כזו בחיים בחוץ, בתנאים נורמליים. כשם שהשהות במחנה הייתה פתולוגית, כך גם האלמנטים הקומיים רחוקים מההבנה הרגילה השוטפת של המושג. וכנראה שולטים בהם מאפיינים אנורמליים. אין פלא אפוא שכאשר הניצולים מדברים על ההומור במחנות מיד מוסיפים למושג הזה תכונות מסוג: מר, מקאברי, הומור של תלויים, של קרמטוריום. מקצת הדוגמאות שהבאנו ניתן ללמוד שתגובות הומוריסטיות של האסירים פעלו לעיתים למרות הסיטואציה הטראגית באופן אובייקטיבי. ההומור המחנה הריכוז מילא תפקידים מגוונים. אסירים לשעבר מגדירים את תפקידיו המחנה בצורה קולעת ביותר. " למרות שפני ההומור במחנה היו שונים והוא צמח על תשתית שונה, הוא היה קיים, כי היה חייב להתקיים. הוא היה נחוץ בתנאי חוסר התקווה של הקיום וחוסר הביטחון במחר. הוא הציל מדיכאון. הרגיע את הגעגועים לחופש, למשפחה, היה ביטוי של הגנה עצמית. הוא יכול לתת הרגשה של סיום המלחמה המתקרב. של חזרה קרובה הביתה."

הומור והצחוק לא רק מפחיתים עקה (stress), הם גם בריאים. מאחלת לכולנו שתמיד נצחק...

1 מתוך ספרה של ד"ר אוסטרובר "ללא הומור היינו מתאבדים", הוצאת יד ושם, 2014

זה הכל עניין של פרספקטיבה

הומור ב"שואה שלנו" / אלון חילו

הספר "שואה שלנו" מאת אמיר גוטפרינד, שיצא לאור בדיוק לפני 20 שנה, בשנת 2000 (הוצאת זמורה ביתן) מגולל את סיפור התבגרותם של אמיר ואפי, נער ונערה המתגוררים בקריית חיים של שנות ה-60, המאוכלסת בניצולי שואה שתקניים. חלק ממסע ההתבגרות המשותף שלהם הוא הניסיון לחלץ מידע אישי ופרטני מהסבים השונים שהשניים אימצו להם כחלק מ"חוק הדחיסה", חוק פיזיקלי-הומוריסטי המאפשר לשייך למשפחה אנשים שאינם קרובי דם.

אחד היעדים המרכזיים שלהם הוא סבא יוסף, ניצול שואה המסרב למסור פרטים על מה שאירע שם, בשואה "שלהם", שתהפוך ברבות הימים לשואה "שלנו", של הנכדים הישראליים. אפי ואמיר מנסים תחבולות שונות, עד שיום השואה הרשמי, הממסדי, מספק להם את ההזדמנות המבוקשת ("שואה שלנו", עמוד 74):
חיכינו ליום השואה, ספרנו ימים. באנו לסבא יוסף, זוג נוכלים. אפי ייצגה את שנינו.

- סבא יוסף, כל אחד בכיתה צריך שיספרו לו על השואה, ונכין חיבור. כולם כבר הכינו.
- כולם?
- כולם.
- גם יוסי, הילד של אברהם בוסקילה?

שאלת-הנגד העוקצנית של סבא יוסף, שנועדה להדוף מעליו את צמד המטרידים, היא דוגמה נהדרת להומור הדק והסלחני שעוטף את הספר. זה לא ההומור השחור של בדיחות השואה סרות הטעם, אלא הומור רך ואמפטי, מעין גלולת הרגעה מתוקה בתוך הזרם הסוער של זוועות השואה המתוארות בספר בפרוטרוט.

סבא לולק, שגם הוא הסתפח אל המשפחה על פי "חוק הדחיסה" ולא בזכות שיוך גנטי, מספק ב"שואה שלנו" כמה רגעי חסד של תיאור הומוריסטי. באחד מהם מעיד עליו המספר את הדברים הבאים (עמודים 11-12):

תחבולתו המופלאה ביותר הייתה כוחו המאגי על שקיות התה. כל שקית כזו, גם בצלילתה העשירית למים הרותחים, הפיקה מעצמה דבר מה, הבל תה, על סף המוחשיות הפיזית של רעיון החומר. העלאת השקית מן המים לוותה במבט חשדן, בקיאה, כלפי השקיק התלוי בקצה חוטו מן הכפית. לפי סימנים הידועים רק לו היה מעריך את אונו של השקיק, גוזר גורלו. 'סלקציה', היה קורא לטקס.

שתי הדוגמאות האלה נוגעות בנושאים רגישים בחברה הישראלית בדרך עוקפת, מפייסת, של הומור רך האופייני לכתיבתו של גוטפרינד. דבריו של סבא יוסף על אברהם בוסקילה המרוקאי משקפים את המתח בין אשכנזים ומזרחים ואת ה"מונופול" האשכנזי על זיכרון השואה (מונופול החוטא לעיתים לאמת, ראו למשל את ספרו של יוסי סוכרי "בנגאזי ברגן-בלזן" על שואת יהודי לוב).

בדוגמה השנייה, בטקס התה של סבא לולק, המושג הדרמטי המצמרר "סלקציה" עובר הנמכה מכוונת והגחכה עצמית. במקום מנגלה העורך על הרמפה באושוויץ סלקציה לחיים ולמוות בבני אדם, זהו סבא לולק הססגוני, והקמץ בצורה גרוטסקית, שקובע את גורלם של שיקי התה בביתו. מעשה ההחלפה בין מלאך המוות מאושוויץ ליהודי החביב מקריית חיים איננו בדיחה בעלמא. הוא מאפשר לניצול השואה להמשיך לשרוד מנטלית ולשמור על שפיותו בעולם המעוות והסדיסטי שיצרה החיה הנאצית.

ההנמכה המכוונת של זיכרונות השואה הממסדיים עוזרת גם לקרב אותם לישראל של ימינו, ולהפוך אותם לשואה "שלנו", כשם הספר. הנה עוד דוגמה – בחזרה לסבא יוסף (עמוד 29):

מסלול השואה של סבא יוסף היה הארוך והמורכב מכל ניצולי השואה שהכרנו. לא פחות משנים-עשר מחנות ריכוז, גטאות ומחנות השמדה עבר במהלך המלחמה. אף פעם לא הבהיר מדוע (...)

- צעדת מוות? לא, לא הייתי. למזלי הועברתי מגרוסרוזן לוואלדנבורג, וכך ניצלתי...
- מרד בוכנוואלד? לא שמעתי. אולי זה היה אחרי שהועברתי מבוכנוואלד לגרוסרוזן...

שואה בעולם, וסבא יוסף נע ונד על רכבות.

ניסינו לשאול לפעמים – למה

- הוא לא נקלט חברתית בבוכנוואלד, אז העבירו אותו לגרוסרוזן, הציעה אפי.

בדיוק כמו באנלוגיה הבלתי אפשרית בין הסלקציה באושוויץ לסלקציית שיקי התה, גם כאן ערבוב מכוון בין מושגים דרמטיים ומצמררים של שמות מחנות הריכוז לבין טרמינולוגיה צברית ישראלית, המעלה אסוציאציה של חבר הכשרה או קיבוץ ש"לא נקלט חברתית" ועזב. אין כמובן שום קשר בין הזוועות במחנות הריכוז לבין קשיי היקלטות חברתית בקיבוץ זה או אחר. אבל ההצעה של אפי לא מבקשת ללעוג לסבא יוסף על דבריו, אלא, כמו בדוגמאות הקודמות, היא דרך מקורית להכיל את המפלצתיות האינסופית של השואה באמצעות שימוש הומוריסטי במושגים פרזאיים ומקטינים.

הערבוב הזה מעיד פעמים רבות על בעיה פשוטה-לכאורה של חוסר הבנה, שהיא בעצם בעיה מהותית הרבה יותר של חוסר יכולת מוחלט להבין את מה שאירע בשואה "שלהם". שני העולמות עומדים זה כנגד זה: מצד אחד, העולם הבלתי נתפס של השואה, הסלקציה, בוכנוואלד. מנגד, עולמם הישראלי והמוכר-לדבעי של אברהם בוסקילה, שיקי התה ובעיות ההיקלטות החברתית. גוטפרינד משתמש בפער הזה כדי ליצור הנגדה מפתיעה ובלתי צפויה המעוררת צחוק – הוא מגייס את ההומור כדי להביע את התסכול האינהרנטי העצום מחוסר היכולת להבין באמת את גודל הדרמה והאסון של השואה.

דוגמה מאלפת לסיטואציה הקלאסית של הפער הבלתי ניתן לגישור היא בטקס איסוף התרומות של תלמידי בית הספר היסודי (עמוד 90):

לפעמים, ילדים נשלחים לשכונה, לאסוף תרומות.

מצד אחד ילדים ממתנים, לפעמים מצחקקים (שם משונה על הפעמון). בצד השני קופאים החיים. שקט! דופקים בדלת! ילדי ארץ ישראל ממתנים עם תלושים של חמש, עשר ועשרים. מעבר לדלת הגסטפו דופקים – מישהו הלשין.

התיאור של גוטפרינד הוא הומוריסטי לא משום שהוא שם ללעג את הפחד הנוירוטי של ניצולי השואה מהגסטפו, אלא משום שהוא מערבב במכוון מושגים של שני עולמות שתהום פעורה ביניהם. הפער בין התסריט הפרוזאי של איסוף תרומות לאחר יום לימודים בבית הספר העממי בישראל לבין הזיכרון הטראומטי של הלשנה לגסטאפו יוצר צרימה שיש עימה צחוק מקפיא, אבל גם כוח תרפויטי. אפשר להירגע: זה לא באמת הגסטפו מעבר לדלת, אלא ילדי ארץ ישראל, נושאי שוברים של חמש, עשר ועשרים. ומן הצד השני, אפשר להתקרב ולנסות להבין: אלה לא סתם שמות משונים על פעמון הדלת, המעוררים קול צחקוק, אלא זיכרונות אימה מוחשיים.

אבל הומור אינו רק דרך להתמודד עם חרדה מקפיאת דם, אלא גם דרך בריאה לשחרר אגרסיות עצומות. אל השכונה השקטה והמדכאת בקריית חיים מגיע בדרך מקרה הגרמני האנס אודרמאן, שמשלים מחקר היסטורי בנושא היתמות. המפגש הטעון בין הגרמני לניצולי השואה עולה בהצלחה (עמוד 195):

הצגנו את האנס לפני המשפחה, שישתכשך קצת תחת אלומות האור של מבטיהם. אם יחזיק מעמד, הרי הוא זכאי.

המשפחה הוקסמה. הנימוסים שלו.

גם סבא לולק בחן במבטו את האנס.

- הרגתי הרבה כאלה, העיר.

הערת הסיכום של סבא לולק עומדת בניגוד משווע, ומכוון, לפתיח. מילים חיוביות, או לפחות בעלות קונוטציה בלתי מזיקה, כמו "להשתכשך", "אלומות אור" ו"הוקסמה", מתערבבות בקביעה בלתי הולמת מבחינה חברתית ולחלוטין בלתי צפויה – "הרגתי הרבה כאלה". חוסר ההלימה הזו יוצר אצל הנמען, הקורא, תגובה כמעט אוטומטית של גיחוך. גוטפרינד שב ומתמרן כאן בווירטואוזיות בין שני העולמות, הנימוסים הבורגניים מצד אחד, והדחף לנקום מצד שני. מבנה הפאנץ' ליין של הטקסט יוצר את אותה נימה הומוריסטית, ההופכת את "שואה שלנו" במקומות רבים לטקסט רגיש, מורכב ומלא חמלה.

אלון חילו

אלון חילו הוא סופר מחזאי ועורך דין ישראלי יליד 1972. זוכה פרס נשיא המדינה ליצירת ביכורים, זוכה פרס ראש הממשלה לסופרים צעירים ומועמד לפרס ספיר על סיפרו "אחוזת דג'אני".

המלחמה בקורונה עפ"י מישל קישיקה

מישל קישיקה הוא קריקטוריסט, מאייר וקומיקסאי, פרופסור מרצה בבצלאל. יש לו אתר עשיר בו הוא מגיב במלל ובתמונה על אירועי השעה. פירסם כמה ספרים מאוירים לילדים ולמבוגרים ולפני כמה שנים הוציא ספר גרפי "הדור השני: דברים שלא סיפרתי לאבא" על היחסים בינו לבין אביו ניצול שואה. הבאנו כאן כמה קריקטורות הומוריסטיות שלו על המצב בזמן קורונה. בחלקו השני של הביטאון המוקדש להנצחה, תמצאו את דברי הפרידה של קישיקה מאביו שנפטר מקורונה באפריל 2020.

שיר בימי חולירע - א.ס. פושקין

כאן, מבית מסוגר
בו אני כרגע גר,
רוב ברכות אשלח לכל
לחננו הגדול.

בימי סופה וסער
טוב לזכור, יש סוף לצער
שמש עוד תשוב לזרוח
בגנים~פרחים לפרוח

כן, קודרים השמיים
בואו נשלב ידיים
משפחה אחת גדולה
תגרש כל אפלה.

עוד נשמח ביום חגנו
אור יאיר את שולחננו
עת נסב בו אח עם אח
וכל בית יבורך

~~~~~

אם מכה קשה הוכינו
לא אבדו עוד כוחותינו
בתבונה ובשלווה
מחדש נבנה תקווה

תרגום מרים בוסתן

סולנות, האפשרות למיגור הבדידות

*שרון מור - דוקטורנטית בחוג לגרונטולוגיה, אוניברסיטת חיפה

דמיינו את התמונה הבאה: איש יושב בגינה. שיבה בשערו, בגדיו נוחים ורכים. משקפיו על ברכיו והוא נושם לאט ועמוק. בידיו ספל תה, סביבו די שקט ורק ציפורים מצייצות מדי פעם, ריחות הפרחים נישאים באוויר. הוא לא אומר מילה. רק יושב שם.

אם ישאלו אותנו עם מי האיש ומה הוא מרגיש, רובנו נגיד שהוא לבד, או מרגיש בודד. ומה הוא עושה? כלום, חלקנו יענה.

אבל, זה לא בהכרח כך. יכול להיות שהאיש נהנה מהשקט שלו, מתבונן בטבע, חושב את מחשבותיו וחש שהשיבה בטבע מרגיעה אותו, ממלאת לו את המצברים, ומעוררת אותו לחשוב על החיים באופן חדש ושונה. לתחושה הזו, שאיננה בדידות, קוראים סולנות.

סולנות זו הבחירה של אדם להיות זמן עם עצמו, לעסוק בעיסוק או בחוויה המשמעותיים לו, ולהנות מכך. סולנות משלבת הלך רוח וחוויה או פעילות. בדרך כלל אנחנו נהנים מסולנות, אבל לא קוראים לה בשמה. ובאמת, השם סולנות לא היה קיים בעברית עד לפני שנתיים, בו טבעו אותו החוקרים מאוניברסיטת חיפה. החוקרים הבינו כי אנשים בני 65 ומעלה בהחלט נהנים מתחושת הסולנות, אבל לפעמים עלולים להרגיש שזה לא לגיטימי להנות ממנה. וזאת למה? אולי בגלל שבני הדור שיסד את הארץ אינו מורגל במה שעלול להראות כמו "אי עשייה", ואולי בגלל שאיש לא שם לב לתופעה קודם, ואולי בגלל שפשוט לא היה לזה שם. בכל מקרה, היה ברור שהתופעה לא נחקרה מספיק בכלל הגילאים ועוד פחות בגילאי הזקנה.

את הסולנות אפשר לחוות בכמה דרכים. חלקן מתאימות לבני כל הגילאים: רוב האנשים נהנים מסולנות בטבע. כלומר, לצאת לגינה, לטייל באוויר הפתוח, לנסוע לחו"ל. הצעירים למשל עושים טיול אחרי צבא, ואילו המבוגרים יותר מעדיפים סביבות קרובות יותר לבתיהם.

דרך נוספת המתאימה לכולם היא סולנות כשקט, או שחשים שקט בעקבות החוויה. כלומר, אפשר לשבת בשקט, לחשוב, להרהר, לפנות מקום למחשבות חדשות. אפשר גם להרגיש בעקבות פעילות סולנית שהשקט ממלא אותנו. האפשרות השלישית לחוויית הסולנות (המשותפת לכל) היא בתחביב,

יצירה, ושגרה. הכוונה למשל לציור, נגרות, סריגה, יציאה עם הכלב לטיול, טיפול בגינה, שירה, קריאה, האזנה למוזיקה, שטיפת כלים, או כל פעילות אחרת, שגרתית או חד פעמית שמאפשרת לאדם קרבה אל עצמו.

בהקשר הזה נציין כי סולנות יכולה להתרחש בנוכחות אחרים, למשל בחוג ציור. כולם מצוירים יחד, אבל כל אחד עסוק בחוויה שלו. אם אין אינטראקציה משמעותית עם אדם אחר, זו עדיין סולנות, גם כשהיא בנוכחות אחרים.

ארבע הדרכים הנוספות לחוויית הסולנות נמצאו יותר בקרב אנשים לפני גיל 65. הראשונה, שליטה בלחץ ובמחשבות: אנשים צעירים מוטרדים ממחשבותיהם על העתיד למשל, ולכן זקוקים ל"פסק זמן" כדי להיות עם עצמם, לאסוף את מחשבותיהם, להגיע למסקנות ולהמשיך הלאה. השנייה, הם משתמשים בסולנות כדי "לברוח" מטרדות היום יום, הסולנות מאפשרת אסקפיזם. אדם צעיר תיאר במחקר כי הוא מעדיף "לברוח" מהסיטואציה מלחיצה כשאשתו והילדים מגיעים הביתה - לשירותים! הוא יושב שם "עד חלוף הזעם" ואז יוצא מוכן להתמודדות הבאה. (והיו שהעדיפו לצאת למילואים).

השלישית היא חוויה רוחנית או דתית. אנשים צעירים מתארים תפילה או דיבור עם האל, יוגה או מדיטציה כחוויה סולנית שמאפשרת להם רווחה נפשית. והאחרונה בסולנות שמאפיינת אוכלוסייה צעירה היא סולנות שמאפשרת השגת הישגים. למשל, כשאדם מתכנן איך לפעול כדי להתייעל, או לעלות במשלב הדרגים בעבודה, או לשפר את מעמדו או מעמד חברתו. יש מנהלים למשל, שמקשיבים לכל האנשים העובדים איתם, אבל את קבלת ההחלטה הם יעשו בדלת אמותיהם, אחרי שניהלו שיח עם עצמם על כל מה ששמעו. המנהלים האלו מדווחים שהתהליך גורם להם להיות מנהלים טובים יותר, קשובים יותר ומאוזנים יותר.

לסולנות יתרונות רבים, למשל היא מעלה תחושה של רווחה פסיכולוגית, תורמת לתחושה של אושר, מאפשרת חוויה חיובית עם עצמך, משפרת מדדי בריאות, מעודדת מנטלית ומשמרת יכולות של חשיבה. הסולנות לא עומדת בסתירה לכך שאנחנו רוצים או אוהבים להיות עם אנשים אחרים ונהנים מקשרים חברתיים. להיפך, בגלל שאנו יכולים להיות קרובים אצל עצמנו, אנחנו מתמלאים ומסוגלים להיות קשובים יותר אל הזולת.

ניתן ללמוד כיצד להיות סולניים, אם אתם חשים כי חסרה לכם המיומנות הזו, או שלא לגיטימי לעסוק בה, או אם אתם חוששים שמא הסולנות תוביל לבדידות, או לסגירות או אפילו לדיכאון. במהלך השנה הקרובה תהינה סדנאות ללימוד סולנות במקומות מסוימים בארץ. אנו מעודדים להיות סולניים: להתקרב אל עצמנו, להיות עסוקים בעיסוקים או בחוויות משמעותיות, להנות מהם ולהגדיל את טווח הזמן בו אנו עוסקים בהם.

הדבר נכון במיוחד בימי הריחוק החברתי הכפוי עלינו בזמן הקורונה. מצד אחד, היו חברותיים, תזמו קשרים עם הסביבה האהובה עליכם במסגרת כללי השמירה על בריאותכם, אך מצב שני, בזמן בו אתם עם עצמכם, היו סולניים. מצאו את תחומי העניין שלכם, צאו לקנות חומרי יצירה, להביא ספר מהספרייה, המשיכו בהרגלים הקודמים הטובים, דאגו לחיית המחמד שלכם, צאו לשבת בגינה לעת ערב, או לגינת המשחקים תוך שמירה על מרחק בטוח, עסקו במחשבותיכם על העבר ועל העתיד והחשוב ביותר- דעו להגן על הרצון שלכם להיות סולניים ולהנות מכך.

*פרופ' יובל פלגי וד"ר דקלה סגל-כרפס, מנחי הדוקטורט, החוג לגרונטולוגיה, אוניברסיטת חיפה

סיוע לניצולי שואה

קו סיוע לניצולי השואה ובני משפחותיהם 1-800-24-1201

עמותת ער"ן בשיתוף עם משרד הרווחה והשירותים החברתיים מפעילה קו סיוע ייעודי זמין ונגיש חינם לניצולי השואה. מתנדבי ער"ן, אשר עברו הכשרה מקצועית על ידי מיטב המומחים בתחום, מעניקים סיוע רגשי טלפוני לניצולי השואה ובני משפחותיהם 24 שעות ביממה, 7 ימים בשבוע. ניתן לפנות אלינו בחיוג חינם מכל טלפון ל – 1201 שלוחה 4 או בחיוג מלא 1-800-24-1201 השירות הנו ארצי, אינו דורש הזדהות, וניתן בשפות: עברית, אנגלית ורוסית

שלושת ערוצי הסיוע:

- ♥ מתן תמיכה רגשית: אוזן קשבת, עידוד, הרגעה והנעה לחשיבה על דרכי התמודדות אפשריים עם הקושי.
- ♥ מתן מידע אודות שירותים קהילתיים לניצולי שואה ובעת הצורך, הפניית פונים מעוניינים להמשך טיפול של כלל גופי הטיפול האמונים על טיפול בניצולי השואה
- ♥ ביצוע שיחות יזומות שבועיות לניצולי שואה המעוניינים בכך, במסגרת תכנית מובנית.

מתנדבי ער"ן יוצרים קשר טלפוני באופן יזום וקבוע פעם בשבוע בזמן שנקבע מראש. בקו מתקבלות למעלה מאלף פניות בכל חודש. עם התפשטות נגיף הקורונה והסגר הממושך, חלה עליה חדה בפניות מצוקה לער"ן לרבות עלייה של 30% בפניות ניצולי השואה.

אל תישארו לבד - אנחנו כאן עבורכם!

ניצול השואה זכה השנה להכרה גם כלוחם בנאצים

עו"ד שרי ורדי, ממונה ארצית תחום ניצולי שואה

בחרתי הפעם לשתף אתכם בסיפור של ח.ב., ניצול שואה, המשתייך לקבוצה של ניצולים, אשר נוסף על מאבקם היומיומי לשרוד, גם לחמו בנאצים, לעיתים כפרטיזנים ביערות ולעיתים בצבאות בעלות הברית. השנה לראשונה בחייו זכה הניצול, שהיה מיוצג ע"י עו"ד עדי שבות מטעם הסיוע המשפטי במשרד המשפטים, לקבל הכרה המזכה אותו כלוחם בקצבה חודשית נוספת ובהטבות נלוות מהרשות לזכויות ניצולי השואה. השנה זכו למעלה מעשרה ניצולים להכרה כלוחמים במלחמת העולם השנייה.

ומי הם הלוחמים? בהתאם לחוק נכה מלחמה בנאצים (התשי"ד- 1954, לוחם הוא אדם אשר לקה בפגיעה, בחבלה או במחלה (כולל פגיעה נפשית) תוך כדי ועקב שירותו הצבאי באחד מצבאות בעלות הברית או ביחידת פרטיזנים שלחמה נגד גרמניה הנאצית ועוזריה, בתקופה שבין 1.9.1939 – 2.9.1945 במהלך מלחמת העולם השנייה. לוחם יהא זכאי לקצבה על פי החוק, ואם בנוסף לכך הוא גם ניצול שואה ששהה במחנות, בגטאות או במסתור, הוא עשוי להיות זכאי לקצבה כפולה, גם כניצול שואה וגם כלוחם.

ח. ב. הוא אחד הניצולים שהוענק לו השנה סיוע משפטי, וזכה בעקבות זאת להכרה בזכויותיו גם כלוחם ולא רק כניצול. ח.ב. הוא יליד שנת 1930. בתקופת המלחמה נכלא עם משפחתו בגטו בעיירה רדון בפולין במשך חצי שנה ועד לחיסול הגטו. בשנת 1942 בהיותו בן 11, ברח עם הוריו ושתי אחיותיו ליערות.

תיאור הבריחה מהגטו מתואר בעדותו של אברהם אביאל, פרטיזן וניצול שואה, בספרו "כפר ושמו דוגאלישוק":

"ח.ב., אז נער כבן אחת עשרה, שטרם הגיע למצוות, נותק בזמן הבריחה מאמו גיטל ומאחותו הגדולה לאה. כשראה שהוא לבד והגרמנים יורים לכל עבר, טיפס על עץ גבוה, וישב עליו במשך כל היום, וצפה איך "מלאך המוות" הגרמני, שליחו של היושב במרומים, משלים את מלאכתו בפושצה של נצ'ה. אחרי שהגרמנים עזבו את המקום, התחיל לחפש את אמו ואחותו בשדה הקטל.

כשהוא מטייל בין הגווייות, הבחין בחצאית תלויה על עץ, וזיהה אותה כחצאית של אחותו הגדולה לאה. כפי שנודע לו אחר-כך ניצלה אף היא בטפסה על עץ, אך משניסתה לצאת מהיער נהרגה על ידי הגרמנים או 'הפולנים הלבנים'."

ביערות חבר ח.ב. ליחידת הפרטיזנים "אוטריאד" וסייע להם במלחמה בפושצה של נצ'ה. הוא מספר שבשל חוש ההתמצאות המפותח שלו בשטח, ביקשו ממנו הפרטיזנים למצוא נתיבי בריחה ומעבר ממקום למקום. במהלך שהותו אתם אף נורה ונפצע ברגלו השמאלית, גוף מתכתי חדר לרגלו וגרם לו לאבד דם רב. ח.ב. שהה ביערות עם הפרטיזנים עד סיום המלחמה, אז שב לרדון עם אמו ואחותו ששרדו את המלחמה. משם ברחו לליטא, לצ'כיה ולבסוף לפריז. בשנת 1948 ח.ב. עלה לארץ.

בעקבות השירות המשפטי שהעניק הסיוע המשפטי לח.ב., הוא זכה להכרה ולמימוש זכויותיו הן כניצול והן כלוחם על כל המשמעויות הנובעות מהכרה כפולה זאת. הוגשה תביעה לרשות לזכויות ניצולי השואה ולאור ההחלטה של הרשות לזכויות ניצולי השואה להכיר בו גם כלוחם, לא היה צורך בפנייה להליכים משפטיים. לתשומת לב הקוראים, כל מי שלחם בנאצים מוזמן לפנות לסיוע המשפטי לשם בדיקת עניינו וקבלת ייעוץ על זכויותיו. אם ימצא שיש סיכוי משפטי, ימונה עו"ד המתמחה בתחום ניצולי השואה לייצג את הלוחם בהגשת תביעה לרשות לזכויות ניצולי שואה לקבלת הכרה כנכה מלחמה בנאצים ולהגדלת הקצבה שהוא מקבל כיום כולל הטבות נלוות. הסיוע המשפטי ניתן לניצולי שואה ללא תשלום וללא מבחני הכנסה.

**ניצולי שואה ולוחמים (בצבאות ופרטיזנים שלחמו בנאצים),
מוזמנים לפנות לסיוע המשפטי, במשרד המשפטים, לקבלת ייעוץ
וייצוג משפטי ללא תשלום וללא מבחני הכנסות, רכוש וחסכונות.
ניתן לפנות למוקד הטלפוני: *6405 או 12226405 .**

ביטאון שני 2020

ניצולים למען ניצולים

הקרן לרווחה לנפגעי השואה בישראל היא עמותה שהוקמה על ידי ניצולי שואה עבור ניצולי שואה. הקרן נוסדה בשנת 1991 והחלה לפעול בשנת 1994 בסיוע מרכז הארגונים של ניצולי השואה ובשיתוף ועידת התביעות, במטרה לסייע לניצולי השואה. בישראל חיים כיום 189,500 ניצולי שואה

בישראל מתוכם כ- 25% חיים מתחת לקו העוני ומתקשים לחיות בכבוד. מטרת הקרן להגביר את היכולת לתת מענה נרחב יותר לניצולי השואה. הקרן מנהלת על ידי ועד מנהל הפועל בהתנדבות, שמחצית מחבריו הם ניצולי שואה ומחציתם בני דור שני.

פרטים על אפשרויות הסיוע ניתן למצוא באתר הקרן [/ https://www.k-shoa.org](https://www.k-shoa.org)

טלפון: 03-6090866 פקס: 03-6968294

מען למכתבים: ת.ד. 7197, תל אביב 6721503

שעות פעילות: מוקד טלפוני: ימים א'-ה' 09:00-14:00 ניתן לקבל מענה גם בתקופת הקורונה.

עמותת עמך - המרכז הישראלי לתמיכה נפשית וחברתית בניצולי שואה ובדור השני הוקמה בשנת 1987 על ידי ניצולי שואה ואנשי מקצוע בתחום בריאות הנפש, על מנת להעניק טיפול נפשי, תמיכתי וחברתי לניצולי שואה ובני משפחותיהם

ניתן לקבל מענה לצרכים המיוחדים גם זמן קורונה.

פרטים על אפשרויות הסיוע ניתן למצוא באתר עמך <https://www.amcha.org>

amcha.org

סניף ראשי: רח' הלל 23 קומה 8. ת.ד. 2930 ירושלים 9102802

טל: 02-6250634 פקס: 02-6250669

אנחנו במרכז אלה מטפלים בניצולי שואה משנת 1979 והיינו הארגון הראשון שהעניק סיוע נפשי לניצולי שואה בישראל. אנו מהווים ספק שירות של הרשות לזכויות ניצולי שואה והטיפול ניתן במימונם. הטיפול הוא ללא עלות לניצולים הזכאים לכך, על פי קריטריונים של הרשות לזכויות ניצולי שואה וניתן על ידי מטפלים מקצועיים, מנוסים וקשובים. הטיפול ניתן בבית לאנשים

שמסיבות פיזיות או נפשיות מתקשים לצאת מביתם, או באחת הקליניקות שלנו באזור מגוריהם.

ניתן לקבל מענה גם בתקופת הקורונה.

יגאל אלון 157, משרד 941 תל אביב 6744365

03-6910921

פרטים ניתן למצוא באתר אלה elah@elah.org.il

מרכז הארגונים של ניצולי השואה כנס 22.10.2020 בימי קורונה הקלטה מפי קולט אביטל יו"ר מרכז הארגונים

אני מבקשת לדבר אתכם היום על ציבור שרידי השואה בישראל, על מאבקייהם ובעיקר לשתף אתכם בזכויות שהושגו עבורם במשך השנים.

אם את או אתה ניצול שואה, אם את או אתה בן, בת, נכד, נכדה של ניצול שואה, סרטון זה יעניין ואני מקווה שגם יעזור לכם להבין מהן זכויות המגיעות לכם ולממש אותן. אני קולט אביטל, מכהנת היום כיושבת ראש מרכז הארגונים של ניצולי השואה, גוף שהוקם לפני 31 שנים על ידי ניצולים כדי להיאבק על זכויותיהם. המרכז מאגד בתוכו היום 58 ארגונים של ניצולים מכל המדינות שהיו תחת הכיבוש הנאצי, רובם שרידי מחנות וגטאות.

במשך שנים רבות לא עמדה רווחתם של ניצולי השואה בראש סדרי העדיפויות של הממשלות השונות בישראל, על אף העובדה שממשלת ישראל חתמה על הסכם שילומים עם גרמניה ב-1952. החוק הראשון שהקנה פיצויים לחלק מצומצם של ניצולים נחקק רק ב-1957 וזאת רק אחרי מאבק קשה של ניצולי השואה עצמם. אלא שחוק זה העניק קצבאות רק למי שנחשב אז לנכה רדיפות הנאצים, הוא נקרא חוק נר"ן, בתנאי שבאמת הוכיחו נכות, ורק לאלה שהגיעו ארצה עד אוקטובר 1953, אבל עד לתאריך זה הגיעו ארצה רק חלק קטן מהניצולים חלקם הגדול נותר מאחורי מסך הברזל. יצא בעצם שכל מי שהגיע ארצה אחרי תאריך זה לא היה זכאי לשום פיצוי, לשום תגמול וכך בעצם נוצרו עיוותים ואפילויות. במשך השנים תוקן חוק הנר"ן רק מעט והיו זכאים לפיצוי רק ניצולים ששהו בתקופה מוגדת על ידי החוק בגטאות ובמחנות. הם נקראים המעגל הראשון.

מרכז הארגונים של ניצולי השואה שהוקם על ידי אישים בולטים מקרב הניצולים כמו משה זנבר שכהן כנגיד בנק ישראל, ויצחק ארצי, הוביל את המאבק למען אותם ניצולים שהגיעו אחרי 1953, בעיקר אלה שעלו ממזרח אירופה. ניצולים אלה שהגיעו ארצה אחרי התאריך הזה החלו לפנות לוועידת התביעות ארגון יהודי עולמי שקם גם הוא ב-1952 ומייצג את הניצולים בעולם היהודי בתפוצות. גישת ממשלת ישראל החלה להשתנות בהדרגה ב-2007 והחוק אשר נחקק ב-2008 הרחיב את זכויות הניצולים.

ב-2014 חוקקה הכנסת תיקון לחוק אשר החל לעשות צדק עם הניצולים שהגיעו ארצה אחרי 1953. גם אלה זכאים היום לקצבה, אם הם שהו במחנות ובגטאות. היום מקבלים אזרחי ישראל ניצולי השואה קצבאות או מענקים משני מקורות עיקריים: מהרשות לזכויות ניצולי השואה, ומוועידת התביעות.

הנה בקצרה קבוצות האוכלוסייה שמוכרות על ידי המדינה כניצולים ומקבלים תגמולים או מענקים מהרשות לזכויות ניצולי השואה: הניצולים ששהו בגטאות ובמחנות ללא הבדל בתאריך הגעתם ארצה מקבלים קצבה חודשית. גובה התגמול נקבע בהתאם למצב בריאותם ולמצבם הכלכלי. ניצולים הנחשבים לנזקקים או אלה שמקבלים השלמת הכנסה זכאים לתגמולים מוגדלים. בנוסף הם זכאים לקבל בחינם את התרופות שבסל הבריאות ודמי הבראה צנועים אחת לשנה. אלמנות ואלמנים של ניצולי שואה מקבלים רנטה חודשית בסך 2000 ₪ לאורך חייהם. מענקים שנתיים – אלה ניתנים ליוצאי שטחי ברה"מ לשעבר, כיון שהם לא קיבלו הכרה מלאה כניצולי שואה אלא כפליטי שואה שברחו מפני הצבא הגרמני. את המענק השנתי מקבלים גם יוצאי מרוקו, אלג'יר ועירק. הרשות לניצולי השואה מעבירה תשלומים נוספים לניצולי השואה שמקבלים קצבה מגרמניה, ועל כך אדבר עוד מעט. אבל בואו נעבור לקבוצה אחרת של ניצולים, אלה שמקבלים קצבה ממשלת גרמניה תחילה באמצעות וועידת התביעות.

אנחנו מדברים כאן על שתי תכניות עיקריות:

- קודם כל קרן סעיף 2 – שהוקמה אחרי איחוד שתי הגרמניות. קרן זו מעניקה קצבה חודשית לניצולי שואה אשר היו כלואים במחנות ובגטאות או שנאלצו להסתתר בזמן המלחמה. לקרן זו פנו בעצם כל אותם הניצולים שהגיעו ארצה אחרי 1953 ולא קיבלו מזור ממשלת ישראל. בשנה זו הגיעה הקצבה החודשית ל- 513 אירו.

החדשות הטובות לקבוצה זו הן : בעקבות המשא והמתן האחרון עם ממשלת גרמניה תעלה קצבה זו ל-580 אירו החל מה-1.1.2021 וכאן אני מגיעה לקשר בין הקצבה הזאת לבין הרשות. כשאנו מתרגמים את הסכום הזה לשקלים, אנחנו מבינים שקצבה הגרמנית נמוכה מהקצבה הקטנה ביותר המוענקת על ידי מדינת ישראל. לכן קבע תיקון החוק ב-2014 שאוצרהמדינה ישלם לקבוצה זו את ההפרש כדי שהקצבה תגיע לאותו סכום מינימלי אותו מקבלים תושבי ישראל מהאוצר.

- תכנית נוספת היא קרן הסיוע – באנגלית ה-Hardship fund הקרן הזו מיועדת לתושבי הגוש הקומוניסטי לשעבר שהיגרו למדינות המערב (כולל ישראל). אלה אינם זכאים לקצבה חודשית. הם קיבלו בעבר תשלום חד פעמי הבשורה הטובה שיש לנו היום עבורם היא שהם יקבלו בשנתיים הקרובות סכום נוסף של 1200 יורו כל שנה.

- ועידת התביעות קיימה גם תכנית מיוחדת נוספת לילדי השואה קבוצה שמנתה למעלה מ-70,000 ניצולים במענק חד פעמי של 2500 אירו.

- קבוצה נוספת קטנה של אזרחי ישראל מקבלת קצבה חודשית ממשלת גרמניה במישרין בהתאם לחוק BEG. גם קבוצה זו מקבלת עכשיו הפרשים, סיוע חודשי להשלמת הקצבה דרך הרשות לזכויות ניצולי השואה. עבור קבוצה זו השגנו במשא ומתן האחרון עם ממשלת גרמניה תשלום לאלמנים / אלמנות שהתאלמנו אחרי ה-1.1.2020 קצבה במשך 9 חודשים.

ועתה לשלוש קבוצות נוספות : יוצאי רומניה, בולגריה ופולין

- קבוצה גדולה מאד של ניצולים מרומניה שחביבה ביחוד עלי – כי מה לעשות אני יוצאת רומניה. ברומניה לא הקימו השלטונות גטאות סגורים. היו גטאות בערים רבות, אבל הם נחשבו לפתוחים כי לא הייתה גדר סביבם ולכן שנים רבות לא הוכרו יוצאי גטאות כאלה כניצולים בעלי זכויות. אחרי שנים רבות של מאבקים הכירו שלטונות גרמניה בשנתיים האחרונות תחילה ב-20 גטאות ועכשיו בעוד 11 גטאות כאלה.

- ממשלת גרמניה הכירה בשורה של גטאות כאלה גם ב-11 ערים בבולגריה כך שגם יוצאי בולגריה יוכלו עכשיו לזכות לפיצוי על סבלם. את הרשימה של הערים ברומניה ובבולגריה האלה תוכלו לקבל אצלנו במרכז הארגונים. הזכאים יוכלו לפנות לוועידת התביעות, זאת אם הם לא מקבלים כבר קצבה חודשית מהרשות.

- קבוצה שלישית – ניצולים יוצאי פולין. ממשלת פולין החליטה לפני ארבע שנים להעניק קצבה חודשית לניצולים שנולדו ושהו על אדמת פולין בזמן המלחמה. המשרד שלנו במרכז הארגונים מטפל בהשגת פנסיות חודשיות אלה ועד עכשיו הצלחנו להשיג את הקצבה לכ-4000 ניצולים. בנושא זה יש לפנות למשרדנו.

- ועתה לשירותים נוספים המוענקים לניצולי השואה, הפעם על ידי ארגונים שהוקמו על ידי הניצולים עצמם :
  - הקרן לרווחת ניצולי השואה מספקת לניצולים הזכאים שעות סיעוד בביתם.

- שני ארגונים - עמך ואלה מספקים יעוץ ותמיכה נפשית לניצולים, ואלה נחוצים בימים אלה של מגפת הקורונה. בסוף אני רוצה להציג בפניכם חוברת שמסכמת את כל הזכויות שלכם הנה היא. תוכלו לקבל אותה אצלנו באמצעות כתובת המייל או הטלפון שמופיעים על המסך.

קולט אביטל יו"ר מרכז הארגונים – מו"מ שנתי עם ממשלת גרמניה – הישגים

14.10.2020

לכבוד

ראשי הארגונים של ניצולי השואה בישראל

משא ומתן שנתי עם ממשלת גרמניה – הישגים

השנה ניהלה הועדה המיוחדת של ועידת התביעות בראשותו של סטיוארט אייזנשטט ובהשתתפות קולט אביטל וניצולי השואה- רומן קנט, מריאן טורסקי, בן הלפגוד, משא ומתן עם ממשלת גרמניה ב-16 לספטמבר 2020. בניגוד לשנים קודמות בהן נוהל המשא ומתן פנים אל פנים, ניהלו הצדדים הפעם משא ומתן באמצעות שיחת זום.

אני מבקשת לשתף אתכם בתוצאות שהושגו אחרי שעות ארוכות וקשות של דיונים:

1. למקבלי קרן הסיוע (harsdhsip fund) אלה שקיבלו בעבר תשלום חד פעמי בגובה 2556 יורו, יוכלו לקבל מענק נוסף של 1200 יורו החל מה-1.12.2020 ומענק נוסף של 1200 יורו החל מה-1.10.2021. התשלומים יתבצעו לאורך שנתיים ויגיעו בסופו של תהליך לסכום כולל של 2400 יורו לאיש. מי שמקבל היום קצבה בגין הרדיפות כגון מקרן סעיף 2 או מהרשות לזכויות ניצולי השואה בישראל אינו זכאי לתשלום נוסף.
2. קרן סעיף 2 וקרן מרכז ומזרח אירופה - התשלום החודשי יעלה החל ב-1.1.2021 ל-580 יורו לחודש.
3. הכרה בגטאות בבולגריה וברומניה – להלן רשימת 11 הגטאות שהוכרו בבולגריה, Lovech, Nevrokop, Nikopol, Kazanluk, Kurdzhali, Turgovishte, Dobrich, Popovo, Preslav, Provadiya, Yambol Arad, Braila, Brasov, Buhusi, Calarsi, להלן רשימת 18 הגטאות הנוספים שהוכרו ברומניה: Deva, Dorohoi, Falticeni, Husi, Ilia, Logoj, Ploesti, Podul Illoaiei, Sibiu, Suceava, Targu Frumos, Timisoara, Turda ניצולי שואה ששהו באחת הגטאות האלה לפחות שלושה חודשים, אלה שעונים לקריטריונים לקבלת קרן מזרח אירופה או סעיף 2, יהיו זכאים לקצבה חודשית (זאת כמובן בתנאי שהם אינם מקבלים כבר קצבה חודשית ממשלת ישראל לפי חוק נכי רדיפות הנאצים)
4. בנוסף ילדי שואה ששהו באחת הגטאות האלה ונולדו אחרי ה-1.1.1928 יהיו זכאים לקבל תשלום חד פעמי מקרן ילדי השואה גם אם הם מקבלים קצבת ניצולי שואה ממשלת ישראל.
5. פנסיה לעובדים בגטו ZRBG- ניצולים שעבדו באחת מהגטאות האלה בעבודות שלא בכפיה יהיו זכאים בנוסף לכך לתשלום פנסיה. התכנית מנוהלת במישרין על ידי השירותים הסוציאליים של גרמניה ויש לפנות אליהם במישרין.
6. BEG - ממשלת גרמניה הסכימה באורח יוצא דופן לשלם לאלמן/ה של מקבלי הקצבה במסגרת זו שהתאלמנו אחרי ה-1.1.2020 קצבה במשך 9 חודשים. בנוסף לזכויות אלה, העלתה ממשלת גרמניה את גובה הסכום השנתי המשולם לשעות סעוד בבית בכל העולם ל-554 מיליון יורו לשנת 2021.

בברכה,
קולט אביטל
יו"ר

דיווח פעילויות בסניפי העמותה

חברי הועד המנהל וחברי העמותה מברכים את גב' רחל כץ סגנית יו"ר העמותה ויו"ר סניף רמת גן-ת"א, ומר צ'וקליה ירוחם חבר ועדת ביקורת שזכו בתואר יקיר העיר רמת גן לשנת 2020 בטקס מרשים קיבלו את האות. רחל כץ בזכות התנדבותה ארוכת השנים למען ניצולי השואה. ירוחם צ'וקליה בזכות התנדבות רבת שנים במיגוון ביצועי נרחב של תפקידים למען ניצולי השואה. סניפי רמת גן ות"א עושים מאמצים רבים לתרום לרווחתם של הניצולים במהלך השנים ובעת מגיפת הקורונה. אנו מאחלים להם המשך פעילות פוריה למען הניצולים.

פעילות בזמן קורונה

- בזמן הקורונה נמנע מאתנו לקיים מגע שוטף עם החברים. ראשי הסניפים קיימו קשר טלפוני עם החברים לפי הצורך וניסו לעזור כמיטב יכולתם. הסניפים עבדו בשיתוף עם גורמים שונים בקהילה.
- סניף חיפה והצפון פתח בהפוגות בין הסגרים את משרדי העמותה בתורנות של חברי הועד כדי לתת מענה טלפוני לחברים.

פעילות לפני הקורונה

- חולון - נערכה פעילות בשיתוף עמותת יש ו"בית להיות" לחינוך וטיפוח תודעת השואה ולקחיה. חברי העמותה נתנו עדות לבני הנוער וזכו בתעודה "מגילת החיים"
- סניף אשקלון קיים ביום השואה הבינלאומי כנס רב משתתפים עם צעירי אשקלון.
- בט"ו בשבט נערך טיול טבע של החברים באשקלון בחוות ההיביסקוס.

סניפי עמותת יש ברחבי הארץ

מגילת החיים נמסרת לנותני העדות בתום המפגשים המשותפים

מעגלי שיח משותפים לנותני עדות וקבוצת בני נוער בחולון.

לבנה דינרמן
יו"ר ועדת האתר

אנו שמחים לספר לכם על האתר החדש של עמותת "יש" ומזמינים אתכם ניצולים יקרים ואת בני משפחותיכם לגלוש ולעשות בו שימוש מועיל ומהנה. ניצולים יקרים, אנו יודעים כמה קשה להסתגל לטכנולוגיה ועל כן עשינו כמיטב יכולתנו על מנת לעצב את האתר באופן שיהיה נגיש וידידותי למשתמש. אם נתקלים בקושי אפשר תמיד להיעזר בבני משפחה, בוגרים וצעירים, בחברים ואפילו בשכנים המצויים בטכנולוגיה.

מה כולל האתר

מידע רלוונטי עבורכם, ניצולים יקרים, על הזכויות וההטבות המגיעות לכם ועל הגופים השונים העוסקים בזכויות ובהטבות. מידע על אירועים שונים ובנושאים מגוונים כמו היסטוריה, סיפורים אישיים וספרים בנושא השואה, המטרה להנציח וליידע גם את הדורות הבאים. באתר ניתן גם לקבל עידכונים לגבי כנסים של העמותה, עידכונים מהשטח כמו האירועים והפעילות העניפה המתקיימים בסניפים השונים של העמותה, הפזורים ברחבי ישראל ומידע על העוסקים במלאכה בנאמנות ועוד.

השנה העלינו לאתר את ביטאון 2019 של העמותה ובו אפשר לקרוא על הכנסים והאירועים השונים שהתקיימו באותה שנה, כמו גם לקרוא כתבות מעניינות ומאירות עיניים על נושאים שונים הנוגעים לשואה למשל סיפורי קהילות, סיפורים אישיים, על ספרים מומלצים ועוד.

בקרו באתר גם הביטאון החדש של 2020 שכולל אף הוא מידע חשוב עבורכם, כתבות מעניינות ועידכונים מהשטח משנה מאתגרת במיוחד – שנה עם קורונה. אנו מזמינים את כולם להתעדכן.

הכניסה לאתר באמצעות גוגל – בעברית ובאנגלית:

עמותת יש – ילדים ויתומים ניצולי שואה בישראל

www.holocaustchildren.com

האתר הוא כלי שיווקי ומקור מידע שיכול לעזור לכל אחד מחברינו וגם לשמש את הדורות הבאים. אנו מזמינים אתכם, ניצולים יקרים, לגלוש ולעשות באתר שימוש טוב ומהנה. אנו מאחלים לכולכם בריאות טובה ובהצלחה.

הזמנה לכנס 20.10.2020

עמותת יש מזמינה אתכם
לכנס zoom בנושא:
"מחנה העקורים בפוקינג
"בית" זמני ברך למולדת"

- ברכות מרים גרייבר יו"ר העמותה
- ד"ר רון כהן פרירא, איש מוזאון בית
לוחמי הגטאות
- הופעה מוזיקלית

הכנס יתקיים ביום שני
ה'תש"פ 7/9/20 י"ח אלול תש"פ
בשעה 10:00

נשמח לראות את
כולכם

YESH - Children and Orphans Holocaust Survivors in Israel (R.A.)
Registered non for Profit Organization No. 580316834

יש - ילדים ויתומים ניצולי שואה בישראל (ע"ר)
עמותת רשומה מס' 580316834

מיסד ותמך בניד - יוקם כפיד

דברי מרים בכנס מחנה עקורים פוקינג 7/9/2020 יח אלול תש"פ

שלום לכל חברי עמותת יש ולחברים וידידים שהצטרפו אלינו היום בזום לכנס מענין זה. הוועד המנהל של עמותת יש ואנוכי, מאחלים לכם שנה טובה ומתוקה, שנה של בריאות איתנה. אתחיל בתודות למר זיסו מרקו על הקישורים לזום, ולמר מתנאל רביב על עצוב ההזמנה, לגב' עדה הרצברג ולמר ירוחם צ'וקליה על עזרתם.

במחנות העקורים התקבצו שארית הפליטה, זה היה השם ליהודים שהצליחו להישאר בחיים אחרי השואה. אנחנו היום נתרכז במיוחד במחנה פוקינג שהיה סאב (משנה) למחנה השמדה של מחנה פלוסנברג בבואריה, גרמניה.

אני הגעתי בסוף 1945 למחנה פוקינג אחרי שמשפחתנו, אמי ז"ל אחותי ואני התחברנו לאבי ז"ל במחנה העקורים.

אני זוכרת את האנשים הרבים שבאו לתחנת הרכבת לראות ולשמוח יחד איתנו במחזה ייחודי, משפחה שלמה מתאחדת אחרי המלחמה.

יש לי שתי זיכרונות חזקים שהטביעו בי השורדים. האחד: חשיבות ההמשכיות של עם ישראל. שארית הפליטה הדגימו את זה בחתונות הרבות שהיו במחנה ובלידת הילדים. השני: בכל מקום שרק היה אפשרי במחנות העקורים בגרמניה הקימו גל עד לשואה, להגיד לגרמנים ולעולם- לעולם לא עוד. לצערי בכל מחנה הפליטים, היו תינוקות שנפטרו מחוסר ויטמנים בגוף האימהות, היו תינוקות שהומתו על ידי אחות גרמניה שטיפלה בתינוקות מייד אחרי הלידה. תינוקות אילו נקברו מאחורי האנדרטה. בשנת 2005 בנינו מצבה על קבר התינוקות. לא אכנס ליותר פרטים על מחנה פוקינג, אתן למר רן כהן פרירא להרצות בפניכם על הנושא.

השארנו לסוף הופעה מוזיקלית שתעלה בפניכם זיכרונות טובים, כדאי להישאר.

אחרי ההרצאה: תודה למר רון כהן פרירא, כאשר ביקשתי שירצה בכנס נענה לבקשתי בלב חפץ. למדנו ממר כהן פרירא על חשיבות המחנות אחרי השואה ועל כך שעמנו רובו רצה להגיע למולדתו לארץ ישראל וכך היה.

תודה רבה לחזן דב הלר שהנעים לנו את הזמן בשירה נוסטלגית ולמלווה המוזיקלי שלו. וכמובן לכל הקהל שהשתתף איתנו בכנס. שוב שנה ברוכה לכולם,

שלום ולהתראות בכנס הבא

מחנה העקורים פוקינג - בית זמני בדרך למולדת - רון כהן פריא

יוצאי העיירה מלאבה במחנה העקורים פוקינג, מרץ 47

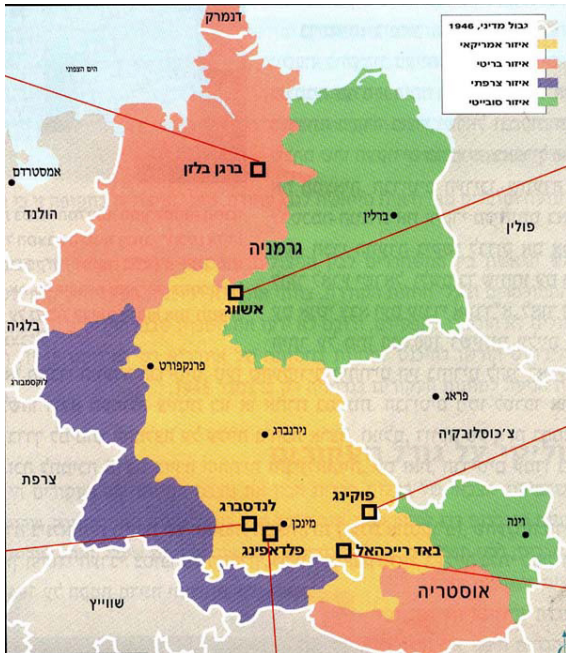
1. משוחררים אך לא חופשיים – זהו הפרדוקס היהודי. אברהם קלאוזנר, רב הצבאי בצבא ארה"ב, דכא, יוני 1945 "המבול חלף, הסערה שככה. ספינתנו מוטלת הרוסה. נישאנו על גלים גועשים וניצלנו – קומץ של אנשים מהספינה שנטרפה. נפלטנו מהים הרוגש, ועתה יושבים אנו בהרי בוואריה, שבורים, גלמודים, מיותמים. אך כבר מתחילות רוחות השלום לנשב. קמעה קמעה, אנו מתאוששים ומתחילים לתפוס מה קשה המכה שהיכו בנו. בחוסר סבלנות אנו מחכים ליונה שתביא לנו זלזל ירוק מהחופים הבהירים שם נקווה למצוא מעט נחמה. חמישה חודשים חלפו מאז שוחררנו, רעבים, שדופי רזון, אבודים, הרוסים ממחלות שונות יצאנו ממחנות הריכוז בגרמניה, להחלים מהמחלות ולהשיב את הכוחות הפיזיים לקצטניקים הדואבים – זו הייתה משימתנו הראשונה"

יעקב אלייסקי, ניצול מחנה דכאו. בנאום פתיחת בית הספר הראשון במחנה לנדסברג, 1.10.1945

במאי 1945 עם סיום מלחמת העולם השנייה באופן רשמי, מצאו עצמם יותר מ 15 מליון אזרחים אירופים עקורים מארצותיהם. כל היבשת מלאה באנשים החוזרים לביתם, ודמתה כתחנת רכבת אחת גדולה וסואנת. ליהודים רבים, יום סיום המלחמה היה תחילתה של תקופה קשה ומרה. ניצולי השואה היו חסרי כל, ללא רכוש או תעודות, ללא בית, כשבריאיותם רופפת. היקף ההשמדה יצר מציאות שלרובם נרצחו רבים מבני משפחתם. רוב השורדים איבדו קשר עם משפחתם במהלך המלחמה ולא היה להם כל מידע מי חי והיכן הוא. הם החלו לחפש את יקיריהם במקומות בהם רוכזו היהודים. הידיעה והתובנה על אובדן בני משפחותיהם, קהילותיהם, חבריהם היכו בשורדי השואה מכה כואבת וקשה מאד. בנוסף לכך, ההסתגלות לחיים נורמליים אחרי תקופה ארוכה במסתור, במחנות, כאסירים הייתה קשה מאד. חלק מהניצולים, בעיקר ממרכז ומערב אירופה חזרו לארצותיהם. יהודים אחרים, בעיקר ממזרח אירופה לא רצו לחזור ואלו שחזרו – פעמים רבות התקבלו באלימות וגורשו מביתם. האווירה בפולין הייתה עוינת ליהודים. התרחשו אירועים אלימים רבים, הידוע ביניהם היה הפוגרום בעירה קיילצה. רבים בחרו להגר ממולדתם בשל כך. פליטים יהודים רבים נדדו ברחבי אירופה כדי למצוא מקום להתחיל בו חיים חדשים.

עם שחרור פולין, נפגשו בלובלין, בירתה הזמנית, מנהיגים צעירים מזרמים שונים ודנו במעשים הבאים. שני הזרמים העיקריים היו של אבא קובנר שקרא לנקום בגרמנים ובמשתפי הפעולה ולעומתו יצחק אנטק צוקרמן ושולם חולבסקי (בתמונה משמאל) שטענו שצריך לכוון את שורדי השואה לציונות – לעליה לארץ ישראל. צוקרמן וחולבסקי היו פעילים מאד ואף הובילו להקמת ארגון הבריחה מפולין למערב אירופה לכיוון העפלה לארץ ישראל.

גרמניה הכבושה חולקה ל 4 איזורי שליטה של בעלות הברית: במזרח ברית המועצות ובמערב ארה"ב ואיתה בריטניה וצרפת. יהודי מזרח אירופה רצו לברוח מערבה לאיזורי הכיבוש האמריקאים ודרומה לעבר חופי הים התיכון על מנה להגיע לארץ ישראל.

2. מחנות העקורים

באיזור הכיבוש האמריקאי התרכזו 157,000 יהודים, באיזור הכיבוש הבריטי על אדמת גרמניה 15,000 יהודים ובאיזורי הכיבוש הצרפתיים שבגרמניה 2,000. באוסטריה 10,000.

התעורר צורך למצוא פיתרון להמוני הפליטים היהודים שברחו לשטחי השליטה האמריקאית. למרבה האבסורד, רבים מהם נאספו במקומות ריכוז גדולים – בהם היו מחנות הריכוז הנאצים בתקופת המלחמה. אמריקאים לא ידעו איך לנהוג עם הפליטים היהודים והחלו לבחון פתרונות. ארל הריסון, שליח מיוחד של טרומן כתב בדו"ח מיוחד לנשיאו:

מחנה העקורים פוקינג

"אנחנו [האמריקאים שומרי מחנות העקורים] מתייחסים ליהודים כפי שהנאצים התייחס אליהם, פרט לכך שאינו משמידים אותם." ועדת החקירה האמריקאית בראשותו הריסון המליצה על הקמת מחנות עקורים אוטונומיים לפליטים היהודים.

בעקבות דו"ח זה, הוקמו ע"י האמריקאים, באוגוסט 1945, מחנות מיוחדים עבור העקורים היהודים. היהודים הועברו למחנות נפרדים מהלא יהודים, הם החלו לנהל באופן עצמאי את חייהם ותנאי חייהם שופרו.

ארגוני סעד יהודיים ופעילים מארץ ישראל החלו לפעול במחנות. למעשה, רוב העקורים רצו לעזוב מהר ככל האפשר, אך עקב הספר הלבן הבריטי נאלצו להישאר במחנות העקורים. מחוסר ברירה החלו היהודים להפוך את מחנות העקורים למרכזי פעילות תרבותית וחינוכית, והקימו מרכזי שיקום, הכשרה מקצועית והכשרה חלוצית ציונית. הוקמו תיאטראות ותזמורות, נערכו אירועי ספורט ופורסמו יותר משבעים עיתונים וכתבי עת ביידיש.

ככל שחלף הזמן נאספו במחנות העקורים עוד אלפי משפחות יהודיות. באביב 1947 היו במחנות העקורים כ- 250,000 נפש.

צעידה של חניכי תנועת ביתר בפוקינג, והקימו מרכזי הכשרה חלוצית. הטרואמה של השואה הביאה יהודים רבים מקרב שוכני מחנות העקורים לנהות אחר חינוך ציוני ועברי.

היהודים הרבים שהתרכזו במחנות העקורים הם היו מהראשונים לחקור את השואה ולהנציח את זכרה. הם גבו עדויות ראשונות מניצולים, אספו תיעוד בכתב וערכו עצרות זיכרון לקורבנות השואה. במחנות התקיימה פעילות מפלגתית יהודית ערה: מפלגות ציוניות בכל הקשת הפוליטית, מפלגות דתיות ציוניות, מפלגת אגודת ישראל, מפלגת הבונד ועוד.

אליעזר אדלר: "היו לוקחים צריף אחד ומחלקים אותו לעשרה חדרים קטנים לעשרה זוגות. יצר החיים גבר על הכל: אף-על-פי-כן ולמרות הכל אני חי, ואפילו חיים אינטנסיביים. לקחנו ילדים ועשינו מהם בני-אדם [...] החשבון הגדול עם השואה? למי היה ראש לזה? ידעת את המציאות, ידעת שאין לך משפחה, שאתה בודד, שאתה צריך לעשות. היית עסוק בעשייה. הייתי אומר לצעירים: שיכחה זה דבר גדול. אדם יכול לשכוח, מפני שאילו לא היה יכול לשכוח לא היה יכול לבנות חיים חדשים. אחרי חורבן כזה - לבנות חיים חדשים, להתחתן, להביא ילדים לעולם?"

3. מחנה העקורים פוקינג - ואלשטאט

ילדים לומדים תורה במחנה פוקינג
מחנה העקורים פוקינג נבנה על מחנה נטוש של הצבא האמריקאי. הוא נפתח בינואר 1946 ונסגר ב 16 בפברואר 1949. מחנה העקורים פוקינג היה מחנה העקורים השני בגודלו בגרמניה אחרי ברגן-בלזן. באוקטובר 1946, בשיאו, חיו בו 7,645 עקורים. מחלקת התרבות של פוקינג הפעילה תאטרון, ספרייה, מוסדות ספורט, מועדוני ספורט. מועדוני כדורגל: "הגיבור פוקינג", "הפועל פוקינג" הוקמו מוסדות חינוך, בית ספר יסודי, בית ספר מקצועי, מוסדות דת: בית ספר דתי (חדר), בית ספר תלמוד תורה, ישיבה, 200 תלמידים למדו במספר תלמודי תורה שהוקמו במחנה,

כ-500 נוספים למדו בישיבות לובאביצ'ר וקלאוזנבורגר. מחנה פוקינג הוקם לייד אתר מחנה הריכוז פוקינד שהיה מחנה בת של מחנה פלוסנבורג בחבל בוואריה

מתוך יד ושם, גליון 78, 2015:

ב-1945 הבחין החייל היהודי האמריקני סידיני שייכמסטר בעפופין עין חלש של אדם השוכב בראש ערמת גוויות במחנה הריכוז פוקינג שבגרמניה. היה זה הרב יהודה אריה מייזלס.

מספרת בתו, מרים גרייבר:

"ב-1942 אבי שולח לעבודות כפייה מאחר שהלשינו עליו שהסתיר פליט מצ'כוסלובקיה. בקיץ 1944 גורש אבי לאושוויץ ולאחר מכן הוצעד בצעדת המוות לפלוסנבורג וכעבור יומיים הוצעד לפוקינג". בהיותו רב ומנהיג קהילה מינו אותו האמריקנים לרב של מחנה העקורים. עד שנת 1949 התמסר הרב מייזלס להצלת שארית הפלטה ולשיקומה.

"פוקינג היה מחנה לעבודות כפייה. יהודים רבים שעבדו בו נרצחו, וגופותיהם הושלכו לקבר אחים גדול, אבי פעל לפתיחת קבר האחים ולהבאת גופות הנספים היהודים לקבר ישראל על סמך רשימות שהיו בידו. בד בבד הוא דאג לקבורת גופות הנספים הגויים במקום נפרד בטקס נוצרי בניהולו של כומר".

הרב מייזלס הרבה לפעול לשיקום חיי הרוח היהודית במחנה: הוא השיא מאות זוגות, ובהיותו חבר בית הדין הרבני התיר עגונות. כמו כן הוא עשה רבות למען השגת תצהירים ולהעלאת שארית הפלטה לארץ ישראל. "שאיפתו הייתה שלא להשאיר שום יהודי על אדמת גרמניה".

ביזמתו של הרב מייזלס הוקמה אנדרטה לזכר הנספים בשואה. בשנת 1947, כאשר התקיים מצעד השורדים ממחנה פוקינג, נערך טקס לחנוכת האנדרטה המתנשאת לגובה רב, ובה חקוקים שמות הנרצחים.

פרל ויהושע גליק זוג מאנשי שארית הפלטה, ביום נישואיהם. צולם באפריל 1947 במחנה העקורים פוקינג

טקס האזכרה שנערך ליד מצבת הזיכרון לקרבנות מחנה פוקינג, צולם ב - 22 ביוני 1947. מחנה פוקינג היה מחנה בת של מחנה פלוסנבורג Flossenbuerg

אסירים לשעבר ממחנה פוקינג שבאו לטקס זיכרון ב - 22 ביוני 1947. שלושה מהמצולמים לובשים בגדי אסירים.

מלבד שרידי מחנה העקורים נכחו בטקס גם החיילים האמריקנים משחררי המחנה ונציג מקומי. לאחר שנסגר מחנה העקורים, הוצע לרב מייזלס להתמנות לרב בשיקגו, אך הוא סירב להישאר בגולה, ובשנת 1949 עלה עם משפחתו לישראל.

פוליטיקה במחנה העקורים:

מחנה העקורים רחש פעילות פוליטית מכל הזרמים הקיימים. בצילום משמאל: הוועידה הארצית הראשונה של תנועת "פועלי ציון - צ"ס" בגרמניה. הצירים שרים את שירו של ביאליק "תחזקנה". הוועידה נערכה מהארבעה ועד לשישה ביולי 1947 במחנה העקורים פוקינג. לשון הכרזה (ביידיש) שמעל לשולחן הנשיאות של הוועידה הארצית הראשונה של תנועת "פועלי ציון - צ"ס" בגרמניה: "אנו מברכים את הנציגים והאורחים לכנס הארצי הראשון של פועלי ציון - צ"ס"

חגיגות ה- 1 במאי 1947 בסניף תנועת דרור במחנה העקורים פוקינג

תנועת דרור, הקיבוץ ע"ש חיים ארולוזרוב

**מפקד של חניכי תנועת בית"ר
במחנה העקורים פוקינג**

9.11.1946 - אהרון פרופס, ממנהיגי בית"ר, נציב בית"ר בפולין עד 39, נואם במחנה העקורים פוקינג מעל דוכן שעליו תמונה של ז'בוטינסקי בכינוס הצה"ר [ברית הציונים הרביזיוניסטים].

תינוקות עם צוות בית חולים במחנה העקורים פוקינג, 1947
ארכיון התלמים של יד ושם, 1486/855

תינוקות עם צוות בית החולים במחנה העקורים פוקינג, 1947 הצילום מארכיון יד ושם

לסיכום:

ב 1948 הוקמה מדינת ישראל והשתנו חוקי ההגירה בארצות הברית. כך יכלו רבים משוכני מחנות העקורים להגר. מחנות העקורים נסגרו עד שנת 1950, פרט למחנה פרנוואלד שפעל עד 1957. רוב העקורים היגרו לארץ ישראל, כשליש פנו לארצות הברית ורבות נותרו באירופה, כולל בגרמניה עצמה, והקימו מחדש קהילות רבות שחרבו בשואה. התקומה לא באה כהמשך ישיר לסייום המלחמה. שלב הביניים היה ארוך, קשה אך תהליך בו עברו ניצולי השואה מאימת השואה היה אבן דרך בדרכם לבנות חיים נורמליים. כזה היה מחנה פוקינג ומחנות עקורים נוספים בתקופת הביניים שבין השואה לתקומה.
רון כהן פרירא

הדברים שנאמרו ע"י מרים גרייבר יו"ר עמותת יש בתו של הרב מייזלס

הרב מייזלס ששרד את השואה עמד בראש הקהילה במחנה פוקינג יחד עם אנשי ציבור נוספים. אומרת מרים: אבי התמנה ע"י הצבא האמריקאי לרב ולראש המחנה בפוקינג. לאחר השואה ראה הרב מייזלס חשיבות רבה להבאתם של הנספים במחנה, לקבורה בקבר ישראל.

לזיכרם של ילדים שמתו במחנה ונקברו בקבר אחים אשר עמד יתום עד שנת 2005, הוקמה מצבה ע"י יהדות ארה"ב והיא עומדת על תילה עד היום. קבורים שם ילדים ותינוקות יהודים שהומתו ע"י האחות המיילדת במחנה, שהובאה לדין ונשפטה. הנושא הוזכר בפרסומים של יד ושם.

יהי זכרם ברוך.

אבא שלי הלך היום לעולמו

25/04/2020 על-ידי מישל קישקה

אבא שלי הלך היום לעולמו

נגיף קורונה מיקרוסקופי הצליח לעשות בשבועיים את מה שצבא נאצי שלם לא הצליח לעשות בחמש שנים אבי שרד את מחנות ההשמדה, עבודות הכפייה ואת צעדת המוות אך היום צעדת החיים הארוכה שלו הגיעה לקיצה. הוא הוריש למשפחתו העניפה שרובה חייה בארץ, צוואה רוחנית של קורבן שורד שהפך בכוחות עצמו לעד ולגיבור. הוא חגג 94 לפני 12 יום בבידוד מוחלט בדיר מוגן חם והאוהב בבריסקל אחותי שעמדה לצידו ברגעיו האחרונים סיפרה לי שבלכתו הוא לבש חולצה שציירת לי ליומולדת 90 כשהוא מנמנם מרוצה בצילו של אילן היוחסין של משפחתנו. מסרים שעוטפים אותי בחום, אהבה, תמיכה ונחמה מגיעים אלי מכל העולם ומחממים את ליבי.

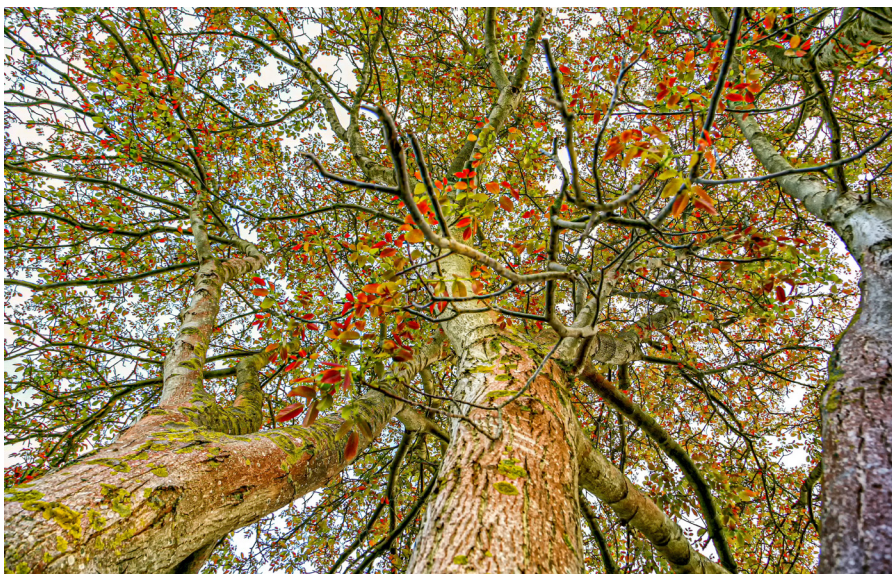

מול גבעונת חמימה – אברהם סוצקבר

מול תל גללי סוסים, גבעונת חמימה,
אני עומד ומחמם את גלידי כפות ידי.
ידי מתחממות ולבי נמלא כלימה:
עד כה לא הכרתי, בטלתי עד בלי די
את גדולתם של זוטי דברים.
לעיתים מבלי משים,
פסגתו החמימה של תל גללי סוסים,
תמריא בשיר אל היופי הנישא באמירים.

תרגום מידיש אמיר בקר

אברהם סוצקבר גדול משוררי היידיש בישראל. נולד ב-1913 בוילנה ונפטר בתל אביב ב-2010 בגיל 96. לאחר כיבוש וילנה על ידי הגרמנים הוא הצליח לברוח מגטו וילנה עם אישתו. באותה תקופה היה כבר משורר ידוע בברית המועצות והשלטון במוסקווה (האגדה אומרת שהיה זה סטאלין בכבודו ובעצמו) שלח מטוס סובייטי שחילץ את שניהם מיערות וילנה הכבושה. ב-1947 עלה לישראל והשתקע בתל אביב בה המשיך ליצור ולכתוב ביידיש עד סוף ימיו. ערך במשך שנים את הרבעון הספרותי "די גאלדענע קייט" (שרשרת הזהב). זכה בפרס איציק מנגר ובפרס ישראל. הסרט "דבש שחור" שנעשה לאחר מותו מספר את סיפורו יוצא הדופן.

רשימת חברי ועד המנהל ובעלי תפקידים

email	מיקוד	כתובת	פקס	פעילות המשרד	טלפון	שם	תפקיד
amutayesh@gmail.com	6527622	נא להתקשר לקבוע פגישה רח' יהודה הלוי 143, תל אביב ת.ד. 51426, תל אביב	153-3-5602979	ימים א', ב', ד', ה' 09:00-14:00	03-5602979		משרד ארצי
miriamgriver@gmail.com	9387013	האדמו"ר מרוזין 139, ירושלים	02-6511121	050-8573136	02-6514101	מרזים גרייבר	יו"ר ארצות
אין	5238103	ירושלים 5, רמת גן	03-6772583	054-7380785	077-3441389	רחל כץ	סגן יו"ר רכזת סניפים
yseburg@netvision.net.il	4681222	בית יוליאנה, דוד רזיאל 22 דירה 371, הרצליה		054-4779930		יששכר אלבורג	חבר כבוד
kochalsh@netvision.net.il	5223346	נחום 16, רמת גן	073-7367432	054-6609863	03-6744731	שלמה קוחל	גזבר
zison1@hotmail.com	7626237	יעקב 26/26 בניסה ב' רחובות	0722303278	054-2232297	08-9491436	זיסו מרקו	יו"ר ועדת נספים
d.yaari@netvision.net.il	6937952	רחוב הרצל רוזנבלום 8, תל אביב	03-6992810	052-2770311	03-6992810	עו"ד דן יערי	יועץ משפטי
goldberg@goldbergcpa.co.il	9546457	כנפי נשרים 68 ת.ד. 43049 ים	02-6547667		02-6547666	גולדברג אילנות	רו"ח
Brappa5@gmail.com	5253720	גן בעיר, ד"ר נקן 12, רמת גן	03-5242083	054-7662131	03-6759644	בתיה רפפורט	יו"ר ועדת רווחת ואיכות חיים
naomikornberg@gmail.com	5838510	באיליק 102, חולון	077-5150234	054-6312844	03-5050234	נעמי קורנברג	יו"ר ועדת תרומות
meirgoldstein@hotmail.com	4424208	רחוב מור 8 כפר סבא	אין	097651748	0537246607	אורלי גולדשטיין	חברת וועדת תרומות
meirgoldstein@hotmail.com	4424208	רחוב מור 8 כפר סבא	אין	0522657294	0537246607	מאיר גולדשטיין	חבר וועדת תרומות
haifah@walla.co.il	3458811	הפלת"ח 9, חיפה	אין	050-7303401	04-8246988	מיכאל קלמנוביץ	יו"ר ועדת מיצוי זכויות
zeevijp@bezeqint.net	7623124	רח' גורודסקי 25, רחובות	08-9468138	050-8657300	08-9468138	זאב ליפקוביץ	יו"ר וועדת ארגון
levana@099.net.il	9723201	רח' משה שור 1 רמות, ירושלים	02-5713226	052-8403583	02-5867843	לבנה דינרמן	יו"ר ועדת אתר
lrachiolea@hotmail.com	5251115	ז'בוטינסקי 45, רמת גן	03-7512450	052-3686445	03-7512450	ירחום צ'יקליה	יו"ר ועדת ביקורת
Listek.fam@gmail.com">Listek.fam@gmail.com	6249708	יהושע בן נון 70, תל אביב	03-6056064	054-5892095	03-6056064	חיים ליסטק	סגן יו"ר ועדת ביקורת
lvkxpaz@gmail.com	4224526	רח' שרת 26 נתניה	077-8833076	050-6246771	077-8833076	רבקה פז	חברת וועדת ביקורת
❖	❖	❖	❖	❖	❖	❖	❖
Alizaher084@gmail.com	7851038	רחוב קדש 41 אשקלון שר' רחוב	0722493035	054-2424409	אין	עליזה הרשקוביץ	אשקלון
gshake@gmail.com	7861751	ירושלים 86/9, אשקלון	15386737647	050-9728830	08-6737647	שייקה גור אל סגן	
lea@canetti.biz	7744007	רומזין 51/15, אשדוד	08-8667659	050-5719143	08-8557236	לאה קנטי	אשדוד
slomo1937@walla.com	7631052	רחוב הרצוג 23 רחובות	08-9468082	055-9930007	08-9468082	שלמה אגלמן	השפלה / רחובות
yakov.pakman@gmail.com	5838510	גורודסקי 4/33 רחובות	08-9316973	052-2508144	08-9471247	יעקב פקמן	
naomikornberg@gmail.com	5838510	באיליק 102, חולון	077-5150234	054-6312844	03-5050234	נעמי קורנברג	בת ים
zviahm@hotmail.com	3456119	רח' בית אל 10, חיפה	04-8311383	0544497819	04-8311383	צביה חיימוביץ	חיפה תאפון
esthersara8@gmail.com	9540067	שאלוזין 62 ירושלים	אין	050-3007235	02-6518163	אסתר פרידמן	ירושלים
אין	4444435	הרצל 30/8 כפר סבא	09-8904460	054-5798573	09-7653521	שמואל נסיף	כפר סבא
אין	4463104	בקעת הירח 2/6, כפר סבא	אין	054-5906717	09-7652403	פאני שטרן	גוברית
אין	5238103	ירושלים 5, רמת גן	03-6772583	054-7380785	077-3441389	רחל כץ	רמת גן/ גבעתיים/ פ"ת/ת"א
ezryv@bezeqint.net	4730172	הנחשן 44 רמת השרון	03-5473544	054-5408880	03-5491349	רחזן עזרי	רמת השרון/ הרצליה

באר שבע

